

Univerzita Karlova koordinuje úvodní fázi výzkumu koloniálních minulostí univerzit

Univerzita, jako člen konsorcia vedeného Univerzitou v Utrechtu, obdržela financování na ambiciózní projekt „Koloniální minulost univerzit: Materiality a nové formy spolupráce“ (COLUMN). Projekt je spolufinancován programem EU Horizon Europe a Švýcarským státním sekretariátem pro vzdělávání, výzkum a inovace (SERI) s celkovým rozpočtem 4 483 595 eur. První fázi povede prof. Markéta Křížová ze Střediska ibero-amerických studií FF UK.

Sádrový odlitek tváře původního obyvatele Jižní Afriky, z tzv.

Ciprianiho sbírky (© University of Bologna)

Univerzita Karlova koordinuje úvodní fázi společně s kolegy z mexického Centro de Investigaciones y Estudios Superiores en Antropología Social (CIESAS). Pod vedením prof. Křížové bude mezinárodní tým mapovat to, jak evropská koloniální expanze ovlivnila rozvoj vědy a vědeckých a akademických institucí. V další fázi projektu se badatelé z Univerzity Karlovy spolu s univerzitami v Bologni a Pretorii rovněž zapojí do výzkumu sbírek fyzické antropologie, jejich historie a nových způsobů prezentace.

Pod vedením dr. Gertjana Pletse z Univerzity v Utrechtu sdružuje projekt COLUMN devět akademických a kulturních institucí z osmi zemí. Cílem projektu je zkoumat koloniální dějiny evropských univerzit a rozpracovat strategie pro jejich reinterpetaci a prezentaci evropské veřejnosti. Klíčovou součástí tohoto úsilí je spolupráce s institucemi z bývalých koloniálních oblastí, založená na principu rovnocenného partnerství. Jen tak je možné úspěšně přetvářet dlouhodobé historické narativy.

Koloniální éra výrazně podnítila rozvoj evropských univerzit, což zanechalo hmatatelné stopy, jako jsou budovy pojmenované po kontroverzních osobnostech, muzejní sbírky a botanické zahrady, ale podepsala se také na rozvoji přírodních i humanitních věd. Projekt COLUMN se zaměří na zkoumání těchto jedinečných a často sporných historických stop a na to, jak se koloniální kořeny univerzit projevují v současnosti.

Botanická zahrada utrechtské univerzity (© University of Utrecht)

Prezentace antropologických sbírek utrechtské univerzity původním obyvatelům ostrova Nias (© University of Utrecht)

V době, kdy se věda stále více globalizuje, představuje dekolonizace příležitost k dalšímu rozvoji evropských univerzit. Institute v Asii, Africe a Jižní Americe stále výrazněji přispívají k obohacování vědeckého poznání, jejich zapojení do mezinárodní vědecké spolupráce ale komplikuje právě komplexní myšlenkový i hmotný odkaz koloniální doby. *„Mezinárodní spolupráce je zásadní pro dekolonizaci vědeckého dědictví a úspěšnou transformaci univerzit,“* uvedl vedoucí projektu Dr. Gertjan Plets.

Projekt bude probíhat od dubna 2025 do března 2029 a zahrnuje partnery ze Surinamu (Anton De Kom University of Suriname), Nizozemska (Univerzita v Utrechtu a Studio Louter), Rakouska (Univerzita v Grazu), Jihoafrické republiky (Univerzita v Pretorii), Švýcarska (Univerzita v Ženevě), České republiky (Univerzita Karlova), Itálie (Univerzita v Bologni) a Dánska

(Aarhuská univerzita). Dílčí úkoly budou řešeny ve spolupráci s kurátory a badateli z Vietnamu, Indonésie, Mexika a dalších mimoevropských zemí.

Prof. Markéta Křížová je přesvědčena, že výzkum koloniálních kořenů univerzit bude přínosný i v rámci českého akademického prostředí. *„České země byly, stejně jako zbytek Evropy, zapojeny do komplexní sítě hospodářských, politických a kulturních procesů navázaných na koloniální expanzi moderní doby, a profitovaly z nich,“* vysvětluje akademička. *„Tyto procesy zanechaly stopy také v intelektuální oblasti. Lze zmínit ty nejvíce očividné, jako byly představy o rasových nerovnostech, ale také méně nápadné, které ale dodnes ovlivňují to, jak je věda organizována a hierarchizována. Projekt COLUMN, který umožní mnohostrannou spolupráci mezi evropskými a mimoevropskými institucemi, nám pomůže nejen pochopit historické souvislosti, ale také posilovat respekt vůči lidským právům a demokracii – nejen v akademickém prostředí,“* uzavírá.

Odstraňování jména Carla Vogta z jedné z budov ženevské univerzity (© Peter Larsen)